RUSKI INWALID

N° 19.

ŚRODA *24. Stycznia 1817.*

CZYLI

WIADOMOŚĆI WOJENNE.

Zawartie. Wiadomośći krajowe: Patryotyczne towarzystwo Dam w Peterzburgu. Wiadomośći zagraniczne: Niemcy. Szwaycaryia. Hiszpanija. Turcyia. — Rozmaite Wiadomośći.

WIADOMOSCI KRAJOWE.

St. Peterzburg, 23. stycznia.

Naczelnik oddziału w Departamencie Ministerstwa Policyi Kollegiatski Radca Hettun, Naymiłośćiwiey mianewany iest Wice-Dyrektorem Prowiantskiego Woiennego Ministerstwa Departamentu, oraz policzony w 5 klassie, starszeństwo iego ma się liczyć odwysłużenia lat naznaczonych w teraznieyszym stopniu.

Patryotyczne towarzystwo Dam w Peterzburgu.

Towarzystwo Dam patryotyczne ustanowione w 1812 roku w celu wspierania zruynowanych przez woynę, nowy w tém momęcie rys sobie kresli zatrudnień. Nie naznacza granic staraniom swoim wylewając dobrodzieystwa na samych tylko nieszczęsliwych przez woynę. Nieszczęsliwi, i nieszczesliwe mieszkańce tey stolicy, obciążeni laty, i liczną rodziną stają się odtąd celem szlachetney i nas adującey Twórcę pomocy.

Nayiaśnieyszy Cesarz Jegomość raczył znowu oswiadczyć opiekę swoią pomienionemu towarzystwu następuiącym reskryptem danym na Imie głównego Kuratora Cesarskiego przyjacioł ludzkośći towarzystwa Taynego Radcy Xięcia A. N. Gallicyna.

«*Xiąże Alexandrze Nikołajewiczu.*»

«Ponieważ Peterzburgskie Patryotyczne Dam «Towarzystwo życzy sobie zostać pod bezpośrednią «protekcyią Nayukochańszey Małżonki Naszey *Ce-«sarzowey Jeymośći* ELZBIETY ALEXIE-«JOWNY, i *Jey Cezarska Mość* przychylaiąc «się do życzeń takowych iuż na to zezwala; a za-«tym wspomnione Towarzystwo ma się znaydo-«wać pod bezpośrednim zawiadowaniem *Cesarzo-«wey Jeymośći* nie zawisłym zupełnie i nienale-«żącym od podobnegoż przyjacioł ludzkośći. We «wszystkich tyczących się jego okolicznośćiach pro-«sto się odnosić do *Cesarzowey Małżonki Naszey;* «działać w swoim dobroczynnym przedmiocie we-«dług prawideł które samo przepisze sobie pod «przowodnictwem Oney, żadnych rachunków ani «innych jakich o nim doniesień Nam nieprzekła-«dać. Roskazuiemy W. Panu uwiadomić o tém «rzeczone Peterzburskie Patryotyczne Dam To-«warzystwo. Jestem W. Panu przychylny:

ALEXANDER.

St. Peterzburg, 18 listopada 1816 roku.»

Dnia 15 b. m. odprawiło się pierwsze zasiadanie członków urządzających pomienionym towarzystwem w obecności *Nayiaśnieyszey Cesarzowey* ELZ. IETY ALEXIEJOWNY w domie *szkoły sierot* 1812 *roku*. Dyrektor interessów towarzystwa aktualny Stanu Radca Turgienijew czytał rachunek kommuni owany od rządu tegoż towarzystwa o stanie onego w ciągu przeszłych ostatnich szesciu miesięcy 1816 roku, w tém przeciągu czasu weszło z różnych zródeł do kassy towarzystwa 51,755 rubli i 69 kopieiek. Część tey summy to iest 13,487 rubli i 50 kopieiek obrócono na wsparcie 606 nieszczęśliwych rodziu, już to daiąc onym iednoczasową zapomogę, już to naznaczaiąc roczne pensyie. — Nadto na utrzymanie *Domu sierot* 1812 *roku* gdzie 30 panien przystoyne bierze wychowanie wydano 24,375 rubli i 40 kop.

WIADOMOSCI ZAGRANICZNE.

NIEMCY.

Z Wiednia, 12. *stycznia*.

Przed kilku dniami stany czeskie miały posłuchanie u *Jego Cesarskiey Mości* i ofiarowały *Cesarzowey Imości* według zwyczaju dary weselne.

Ogłoszono było, że s początkiem tego roku wyidzie nowe urządzenie co do pieczęci, nic jednak do tąd niewidać iescze w tym względzie.

Od pierwszego b. m. gazeta Wiedeńska niewychodzi w niedziele, i w żadne dni święte.

Według doniesień z Moldawii i Wołoszczyzny, zaraza robiąca tam okropne klęski, s początkiem zimy znacznie się zmnieyszyła.

Z Frankfortu 13. *stycznia*.

Dnia wczorayszego Seym znowu rospoczął swoje posiedzenia.

Z Nadbrzegów Menu, 14. *stycznia*.

Baron Humbolt, Minister Pruski, opuścił Frankfort 11. b. m. i udał się do Turyngii dla odwiedzenia dobr swoich. P. Lamp nadzwyczayny Poseł i Pełnomocnik Królewstwa Angielskiego przy Dworze Bawarskim, przybył tu tegoż dnia. On zaymuie mieysce Lorda Clancarty który się udaie do Bruxel.

SZWAYCARYIA.

Z Berne, 7. *stycznia*.

Mała i wielka rada miasta, i rzeczy-pospolitey Berne, ferowały dnia wczorayszego wyrok, mocą którego interes rady municypalney poróżniaiący od niejakiego czasu to miasto, ma bydz uważany za skończony. Wyrok rzeczony stanowi: iż naprzyszłość, administracyia miasta Berne będzie się urządzać przez dwieście członków rady naywyższey, nadto ma bydz ustanowioną powaga municypalna zawisła od wspomnioney rady, s prezesa, i 34 członków składaiąca się maiących, się wybierać częścią przez radę naywyższą częscią przez deputowanych s kantonu.

HISZPANIA.

Z Madrytu, 29. *grudnia*.

Gazeta nasza umieściła nastepujące nowiny, za których pewnosc nieręczy. Pod artykułem z Londynu. — Listy prywatne z Madrytu donoszą że P. d'Araujo opuścił Ministerstwo finansów. Dodaią iż mu wyswiadczono pensyą 10,000 franków oparte na dochodach loteryi królewskiey. Bióro wewnętrzne tego Ministerium powierzone iest P. Martin de Garay, dawnemu rządcy Murcyi, a po tym Dyrektorowi kanału Aragońskiego.

Don Antonio de Cordova y Heredia, Radzca Stanu, Jenerał Porucznik Woysk Królewskich niedawno żyć przestał w tey Stolicy. — Żył lat 84, w roku 1745 1. sierpnia wszedł do służby woyskowey i następnie przeszedł wszystkie stopnie aż do Jenerał-Porucznika. Dał dowody swey odwagi szczególnie w kampaniiach Lombardskiey i Portugalskiey pod Karolem III.; w 1781 roku należał do obleżenia Gibraltaru, i dokazywał cudow waleczności; w bitwie *de Pons de Moulins*, pomogł naywięcey do ocalenia woyska przez wystawienie siebie na naywiększe niebezpieczeństwo, zasłaniaiąc nstęp onego.

Piszą z Kadyx, że kupcy tego miasta uzbroili swoim kosztem fregatę z marynarki Królewskiey (*la Esmeralda*) i ieden bryg, w celu scigania temi dwóma statkami korsarzy Amerykańskich, napadaiących tameczne brzegi. — Już rozwinięto żagle i trzeba się spodziewać iż polowanie takowe wiele przyniesie pożytku.

Jenerał O Donel Hrabia Abizhal przybył do Kadyx w celu obeyrzenia korpusu z 10,000 żołnierza składaiącego się, przeznaczonego do Ameryki.

Henryk Welesley Poseł J. K. M. W. B. przybył tu 9. b. m. przyięty był z wielkiemi względami u Króla Jegomości.

TURCYA.

Państwo Ottomańskie Nakońcu 1816 *roku*.

Mahmud II, lat 3. liczący od urodzenia, wstąpiwszy na tron Sułtanów, i Kalifów dnia 11. sierpnia 1808 roku w ciągu tak krótkiego czasu panowania swoiego doświadczał już wiele dręczących uczuć może i nieodstępnych od tronu Mahometa.

Zjazd Panów Chrześcijańskich w Wiedniu, i swięte między niemi zawarte przymierze, było przyczyną nayżywszey Porcie niespokoyności. Czas rosproszył chmury wątpliwości, a słowo *Alexandra* zaręczające Osmalinów iż żadnego przeciwko im niewezmą przed się nieprzyiacielskiego kroku wróciło spokoyność Wielkiemu Panu. Znają turcy słabość swoją, pilnie unikaią wszelkich przyczyn któreby mogły wzbudzić nieporozumienie między niemi, i którym kolwiek doworem Europy. Mahmud wszystko czyni dla utrzymania zgody sąsiedzkiey z Austryią. Widzieliśmy w prawdzie przeszłey iesieni część wóysk Austryackich rościągniętych po nadbrzegi Dunaiu, lecz to niebyło bynaymniey skutkiem polityki Austryiackiey, a prosto potrzeba utrzymania tych wóysk była temu przyczyną. Minister Rossyiski Baron Strogonow oświadczył ze strony Cesarza swojego wyrazy przyiaznych Zamiarów dla Sołtana Mahmuda II. a potomek Solimanów wielkich, ceniąc takowe oświadczenia, pozwolił fregacie Rossyiskiey *Minerwie*, wiozącey rzeczonego Ministra, weyść do Carogrodu przez kanał którędy żaden s cudzoziemskich woiennych okrętów niemiał dotąd pozwolenia przechodzić. Fregata pomieniona przybyła na początku września a we cztery potym tygodnie rozwinęła żagle w drogę do Sebastopol.

Francyia była przedmiotem podobnychże nprzedzań ze strony Porty Ottomańskiey iak Austryia i Rossyia. Margrabia *de Rivière* Poseł Ludwika XVIII, przybył do Konstantynopola 4 czerwca 16 miał uroczyste posłuchanie u Wielkiego Pana, który go rozróżniającym przyiąwszy sposobem, oswiadczył prawdziwe ukontentowanie s powrótu Dynastyi Burbonów na Tron Francuski, oraz odnowienia związków jakie niezgwałcenie istniały niegdyś między Francyią i Ottomanów Mocarstwem. Odnowiwszy zatém dawne węzły przyiaźni Sułtan Jegomość wydał okolnik zakazujący pomieszkania w Państwie iego wszystkim złożonego s tronu Bonaparté stronnikom. Generał *Lallemand* iuż był wyiechał kiedy roskaz takowy wyszedł; ale *Savary* który razem z nim umknął z Malty, i w celu dostania się do Smyrny powrócił do Konstantynopola, odebrał natychmiast roskaz oddalenia się, i musiał się udać na okręt Amerykański przeznaczony do Salem.

Widziano starania które Porta Ottomańska czyniła aby zostać w dobrym porozumieniu z Angliią, nietylko przez znaydzienie się swoie w czasie gdy flota lorda *Exmouth* udała się ku Algierowi, ale nawet przez sposob przyięcia Małżonki Xięcia Regenta w czasie Jey pobytu w Carogrodzie. Przytomność Xiężny Chrześcijańskiey idącey s krwi iedney z naydawnieyszych Panuiących rodzin, w stolicy wielkiego Pana było wydarzeniem nadzwyczaynym. Xiężna przybyła tu pierwszych dni czerwca na kupieckim Angielskim Okręcie, i stanęła w pałacu posła Angielskiego. Mahmud tyle okazał grzeczności w przyięciu Jey, ile się nigdy dotąd w charakterze muzulmańskim nieokazało. Ofiarował Xięzney Cyfrę swoją drogiemi ozdobioną kamieniami, oraz wiele podarunków wysokiey ceny w Szalach, Wonnośćiach, i Materyiach. Xiężna dnia 17. stycznia puściła się na morze w celu udania się do włoch.

Widząc te przyiacielskie kroki Ottomanów okazywane Angielskiemu Królewstwu, można było przewidzieć, iż Poselstwo Deia Algierskiego, które miało dnia 21. lipca uroczyste posłuchanie u wielkiego Wezyra, nie wezmie żadanego skutku. Sułtan przyiął bogate podarunki Deia wynoszące do 3000 worków, ale zostawił Algier losowi, odmawiając mu wszelkich posiłków przeciwko Anglii. Niedotknęła bynaymniey Porty wiadomość o zniesieniu floty Algierskiey, i zniszczeniu połowy miasta Algieru przez ziednoczone Anglii, i Holandyi siły.

Bey Tunetański, który ustępuiąc stosownie, uniknął podobnego przeznaczenia, w miesiącu wrześniu posłał także Cesarzowi Ottomanów wielkiey ceny dary, lecz ten mało dba dzisiay o państwa nadbrzeżnych Afryki korsarzów. W ciągu przeszłego lata kilka ukazało się poselstw w Carogrodzie, które sprawiły wrażenie. S tey liczby w miesiącu sierpniu był Minister Szacha Perskiego z orszakiem 50 osob, w pazdzierniku Posłaniec Chana Bucharyiskiego, któremu Mahmud uroczyste dawał posłuchanie w zimowym pałacu.

Od ostatniego lata, Kapitan-Basza, czyli wielki Admirał, maiąc pod roskazami swojemi flotę z 44 złożoną żaglów, scigał korsarzów przeszkadzających handlowi na brzegach Turcyi, i innych Europeyskich mocarsstw. W pazdzierniku weszło do portu Carogrodzkiego 8 statków kanonierskich, i doniosły, że Kapitan-Basza w czasie swojey żeglugi schwytał 150 rozboyników morskich, i wielu innych włocęgów, których smiercią ukarał. Zrobił iescze na brzegach swojey fregaty ważnieyszą exekucyią: a to odbieraiąc życie Gubernatorowi Smyrny, iednemu z naybogatszych Baszów Ottomańskiego Cesarstwa. Trudno iest dociec prawdzi-

wey przyczyny tak nagłego, i smutnego zgonu Baszy, tyle okazującego przychylności Europeyczykom, i utrzymującego policyią s taką akuratnością: iedni przypisują niezmiernym bogactwom, które mają spaść na *Wielkiego Pana*, drudzy zaciągom woyska dla Deia Algieru, o które go oskarzano, inni nakoniec dobremu przyięciu, wyświadczonemu przez niego Jenerałom *Savary* i *Lallemand*. Gubernator rzeczony, którego następcą był mianowany *Kiaia*, aresztowanym został 7 sierpnia, na brzegu floty Kapitana-Baszy, stojącey na kotwicach w porcie Smyrny, w czasie drugich odwiedzin, ścięto go tegoż samego wieczora, i natychmiast przez Tatara posłano głowę do Carogrodu, gdzie była wystawioną na widok publiczny u bram Seraiu.

Istnieje pomiędzy Mahometanami iedna sekta znana pod imieniem *Assaryiów* rozróżniającasię od wszystkich przez swóy Fanatyzm. Sekciarze takowi mieszkają w nieprzystępnych górach w okolicach *S. Jana d'Acre*; obdzieraja podróżnych, zarzynają, i okrucieństwem swoim roznoszą strach po okolicach. Soliman-Basza *S. Jana d'Acre* starał się zniszczyć tych koczujących barbarzynców, albo przynaymniey tyle ich osłabić aby niemogli bydz niebespiecznemi; wielką liczbę wspomnianych *Ansaryiczyków* pozabijał, i osady ich w popioł obrócił. Drugi Basza rządca Seydy, ścigał s swojey strony włóczące się hordy Druzów, i odesłał do stolicy 40 głów uciętych samym dowodcom.

Stolica Ottomańska nigdy zupełnie nieiest wolną od zarazy, ale lata przeszłego więcey aniżeli kiedy dała się uczuć, iednak skoro rząd przedsię wziął potrzebne środki, znacznie się zmnieyszyła. Częste rozruchy nieraz zmusiły Sułtana, iż przebrany w nayprostsze odzienie, w towarzystwie Wielkiego Wezyra, przebiegał ulice, i patrzał za porządkiem policyi i Janczarów, ale wyuzdane żołdactwo niekontente s takowey czuyności, kilka razy zrobiło okropne pozary. Pierwszy wybuchnął w nocy s 15 na 16 sierpnia w naypięknieyszey części miasta, 1 00 domów, 000 sklepów, i magazynow kupieckich, w perzynę obrócił; w pięć niedziel potym, zajął się ogień w pałacu letnim, i córka Wielkiego Pana stała się zdobyczą płomieni.

ROZMAITE WIADOMOSCI.

Piszą z nadbrzegów Renu co następuie: Pani *Stal* ma wydać historyią ostatniego okresu rewolucyi. Chce drukować te dzieło w jednym czasie w Lądynie, w Paryżu, i w Niemczech. Pretensyie tey Pani są bardzo skromne, nie wymaga albowiem od każdego Xięgarza nad bagatelne 50000 franków. Kto kolwiek iest świadom uczono-politycznej kokieteryi za pomocą którey, ta błyszcząca w uczonym płci piękney Swiecie Autorka, umiała się przedrzeć przez labyrynt rewolucyi, i dostać się w ręce *Benijamina Constant*, może bydz pewien iż dzieło pomienione nic innego nie będzie jak rozrzewniająca i czuła pochwała, Papy, Mamy, i Kochaney córki.

W iednym artykule dziennika wychodzącego w Wiedniu nazywającego się *Kopalnie Wschodu*, wyłożone iest znaczenie imienia *Attylla*. Imie to współcześni rodacy wymawiali *Ettel*, co znaczy *psi język*, składa się bowiem z *Et* (pies), i *Tel* (język).

Pierwszego grudnia, niesłychanie wielki pożar był w Smyrnie, rospustne pospólstwo dodawało okropności przez swoie obdzierania, i złodzieystwa temu s siebie samego strasznemu nieszczęściu, ledwie za czynnym wdaniem się rządowey zwierzchności i iedno, i drugie ustało.

Cena roczney prenumeraty Ruskiego Inwalida z dostawieniem do domu prenumeruiącego w Peterzburgu rubli ass. 45, poł roczna rubli 26; bez dostawienia do domu roczna prenumerata kosztuie rubli 35, poł roczna 20. — Chcący odbierać takową gazetę na prowincyi: mają się adressować do expedycyi gazet w Peterzburgu z przesłaniem czterdziestu rubli za prenumeratę roczną, a 23 za poł roczną. — Mieszkańce Peterzburscy powinni się adressować do Karola Kraya mieszkającego w domie Bremera pod liczbą 197, naprzeciw Reitszuli Konney Gwardyi.

W St. Peterzburgu, w Drukarni Karola Kraya.